

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ &
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία 4 - 2017

24 Ιανουαρίου 2018

Επισκόπηση Τριμηνιαίας

Διεθνές περιβάλλον: ενισχύονται οι θετικές προοπτικές

- Επιτάχυνση **παγκόσμιας ανάπτυξης στο 3,3%** το εννεάμηνο Ιαν. – Σεπτ. 2017. Προσδοκία για ετήσιο ρυθμό 3,7% το 2017 και 3,9% το 2018, οι καλύτερες επιδόσεις μετά το 2011
  - **Θετική επίδραση** από συνθήκες υψηλής ρευστότητας, χαμηλό κόστος χρήματος, ευφορία κεφαλαιαγορών, δημοσιονομική χαλάρωση σε ΗΠΑ και αναδυόμενες οικονομίες
  - **Ανεπτυγμένες οικονομίες:** +2,2% στα τρία πρώτα τρίμηνα του 2017
  - **Αναδυόμενες οικονομίες:** +4,2% στην ίδια περίοδο
- Διεύρυνση **διεθνούς εμπορίου άνω του 4%** κατά Ιαν. – Σεπτ. πέρυσι. Προσδοκία για ετήσιο ρυθμό 4,7% το 2017 και 4,6% το 2018, έναντι 2,5% το 2016
- Επιτάχυνση **ανάπτυξης σε Ευρωζώνη σε 2,4%** το 2017, προσδοκία για ίδιο ετήσιο ρυθμό πέρυσι και 2,2% το 2018, οι καλύτερες επιδόσεις μετά το 2007

Διεθνές περιβάλλον: παραμένουν εστίες αβεβαιότητας

Παγκοσμίως

- **Αισιοδοξία χρηματαγορών** → υψηλές αποτιμήσεις, πέρα από θεμελιώδη μεγέθη
- Σταδιακή μετάβαση μεγάλων κεντρικών τραπεζών προς **σφιχτότερες νομισματικές πολιτικές** (αρχή με FED, Τράπεζα Καναδά)
- Υψηλή πιστωτική επέκταση σε αναδυόμενες οικονομίες (π.χ. **Κίνα**)

Ευρωζώνη

- **Μη εξυπηρετούμενα δάνεια**, ανησυχία για ευρωστία τραπεζικού συστήματος με επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία
- Εκλογές **Ιταλίας** → κίνδυνος ανάκαμψης **ευρωσκεπτισμού**
- Διαπραγματεύσεις **BREXIT**
- Διαχείριση **προσφυγικών ροών**

Επιβράδυνση ανάπτυξης στο γ' τρίμ. του 2017

Γ' τρίμ. 2017: **+1,3%**, έναντι +1,6% στο β' τρίμ. '17 και παρόμοιας ανάπτυξης στο γ' τρίμ. '17 (+1,2%)

Αύξηση ΑΕΠ 1,1% στην περίοδο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου του 2017, έναντι σταθερότητας του πρόπερσι

Σημαντικότερες μεταβολές στις συνιστώσες ΑΕΠ τον Ιαν. – Σεπτ. '17:

- **Υψηλή ζήτηση εξαγωγών (+7,6%, κατόπιν -4,0% το 2016)**
  - Μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση εισαγωγών (+8,5%, έναντι -0,1%) → **Επιδείνωση ισοζυγίου εξωτερικού τομέα για πρώτη φορά από το 2014: έλλειμμα +18,3% (€4,2 δισεκ.)**
- **Άνοδος επενδύσεων (+12,9%, έναντι ανόδου 17,0% στην περίοδο Ιαν. - Σεπτ. '16)**
  - Αύξηση από διεύρυνση αποθεμάτων. Σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου: +2,6%
- **Ήπια ενίσχυση κατανάλωσης νοικοκυριών (+0,6%, από 0,0% πρόπερσι)**

Κρατικός Προϋπολογισμός 2017 (ταμειακός)

- Αποτέλεσμα 2017: **Επίτευξη στόχων** (τροποποιημένοι Εισηγητικής Έκθεσης Προϋπολογισμού 2018)
- **Πρωτογενές πλεόνασμα €1,97 δισεκ.**, από €2,8 δισεκ. πρόπερσι και έναντι στόχου €877 εκατ.
- Επίτευξη κυρίως από περιστολή δαπανών:
  - €949 εκατ. λιγότερες δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού
  - €800 εκατ. λιγότερες ενισχύσεις Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων → ελάχιστο επίπεδο από τουλάχιστον από το 2000
- Ελαφρώς μεγαλύτερα του στόχου τακτικά έσοδα (+€110 εκατ.), αλλά υστέρηση συνόλου εσόδων Κρατικού Προϋπολογισμού από χαμηλές εισροές από ΕΕ στο ΠΔΕ (-€1,2 δισεκ.)

Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2018

- Πρόβλεψη πρωτ. πλεονάσματος Γεν. Κυβέρνησης 2018: **€7,05 δισεκ. (3,82% του ΑΕΠ)**, έναντι €4,36 δισεκ. (2,44% του ΑΕΠ) πέρυσι
- **Μεταβολές έναντι ΜΠΔΣ 2018 – 2021**
- **Λιγότερα έσοδα άμεσων φόρων (-€687 εκατ.), αλλά και μικρότερες πληρωμές τόκων (-€700 εκατ.)**
- **Επιβαρύνσεις από εθνικολογιστικές προσαρμογές** (π.χ. μεταφορά εσόδων τελευταίας δόσης ΕΝΦΙΑ από Ιανουάριο 2018 στο 2017, μεγαλύτερη διαφορά δεδουλευμένων – ταμειακών τόκων κατά €1 δισεκ.)
- **Αντιστάθμιση από πολύ μεγαλύτερο πλεόνασμα στους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (+€1,63 δισεκ.)**

Τρέχοντα χαρακτηριστικά οικονομικού περιβάλλοντος

Περαιτέρω βελτίωση οικονομικού κλίματος από ολοκλήρωση τρίτης αξιολόγησης

- Αναβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας (S&P) → δυνατότητες αναχρηματοδότησης δημόσιου χρέους - δανεισμού τραπεζών, μεγάλων επιχειρήσεων από αγορές κεφαλαίων με καλύτερους όρους
- Συνέχιση ήπιας επιστροφής καταθέσεων (από Μάιο '17) → ενίσχυση τραπεζικών κεφαλαίων
- Για να διατηρηθεί το κλίμα απαιτείται εγρήγορση, για εξίσου επιτυχή ολοκλήρωση της επόμενης αξιολόγησης - διαπραγματεύσεων για τα μεσοπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους

Συνέχιση δημοσιονομικής προσαρμογής

- Δημοσιονομικά μέτρα για το 2018 (από ΜΠΔΣ 2018 – 2021)
  - **Άμεση φορολόγηση:** καταργήσεις έκπτωσης φόρου κατά την εκκαθάριση φορολογικών δηλώσεων, έκπτωσης φόρου από ιατρικές δαπάνες, αύξηση ασφαλιστικών εισφορών ελεύθερων επαγγελματιών
  - **Έμμεση φορολόγηση:** αύξηση ΦΠΑ σε νησιά ΒΑ Αιγαίου – Δωδεκανήσων, επιβολή φόρου διαμονής σε τουριστικά καταλύματα
- Μικρή ανάσχεση επιδράσεων νέων μέτρων από υψηλότερο κοινωνικό μέρισμα
- Πιθανά αλλαγές στο δημοσιονομικό μείγμα, εάν δεν επαληθευτούν οι αισιόδοξες προβλέψεις για το πλεόνασμα ΟΚΑ

Νέες πιέσεις στο
πραγματικό,
διαθέσιμο
εισόδημα

Τρέχοντα χαρακτηριστικά οικονομικού περιβάλλοντος

Προ εξελίξεων στο τραπεζικό σύστημα

- Stress test EKT
- Διαχείριση «κόκκινων» δανείων, ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί

Αλλά και:

- Μικρή, αλλά συνεχής επιστροφή καταθέσεων
- Επιτυχείς εκδόσεις καλυμμένων ομολόγων

- Επιβράδυνση πιστωτικής συρρίκνωσης στο α' εξαμ. 2018
- Πιθανή κάλυψη κεφαλαιακών αναγκών μέσω αγορών κεφαλαίων
- Ήπια πιστωτική επέκταση κατόπιν stress test, εφόσον συνεχιστεί – κλιμακωθεί η επιστροφή καταθέσεων

Σε τροχιά ανόδου σταθερά οι εξαγωγές

- Παραμένει το 2018 ευνοϊκό το διεθνές περιβάλλον
  - Μεγαλύτερη της αναμενόμενης ανάπτυξη Ευρωζώνης
  - Κλιμάκωση διεύρυνσης διεθνούς εμπορίου
- Μικρή ανάσχεση ανταγωνιστικότητας από -ήπια- περαιτέρω ανατίμηση του ευρώ
  - Όμως αντισταθμίζει μέρος της αύξησης της τιμής του πετρελαίου

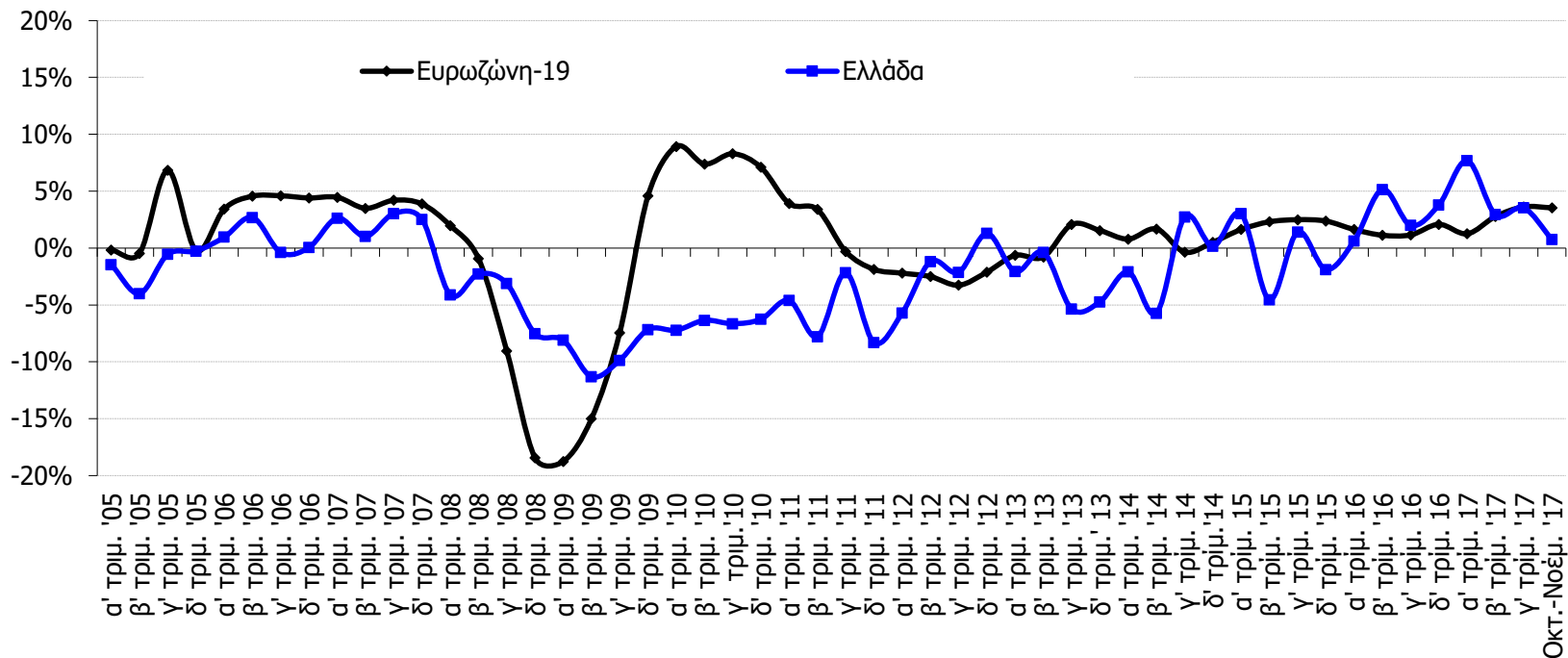
Τρέχοντα χαρακτηριστικά οικονομικού περιβάλλοντος

Προοπτικές ενίσχυσης συμβολής του δημόσιου τομέα σε ρευστότητα – επενδύσεις

- **Κλιμάκωση υλοποίησης Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων**
  - Κατόπιν υποεκτέλεσης και με σημαντικές καθυστερήσεις το 2017
- **Δυνατότητα επιτάχυνσης πληρωμής ληξιπρόθεσμων οφειλών**
  - Προβλέπονται τμηματικά €1,5 δισεκ. για αυτόν το σκοπό από τη νέα δανειακή δόση (+€750 εκατ. «εθνική συμμετοχή»)
  - Επαρκούν για την κάλυψη μεγάλου μέρους των ληξιπρόθεσμων οφειλών στο τέλος του περασμένου Νοεμβρίου (≈ €3,9 δισεκ.)
- **Εκκίνηση επενδύσεων σε ολοκληρωμένες αποκρατικοποιήσεις**
  - Ωστόσο, φιλόδοξο πρόγραμμα ΤΑΙΠΕΔ για το 2018. Περισσότερες ενέργειες από κάθε άλλο έτος και σχετικά υψηλά έσοδα (€2,74 δισεκ., από €1,66 πέρυσι)

Συνεχής αύξηση βιομηχανικής παραγωγής στο ενδεκάμηνο του 2017

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat

Ιαν. – Νοέ. 2017: Ενίσχυση 4,4% αντί +2,5% το ενδεκάμηνο του 2016

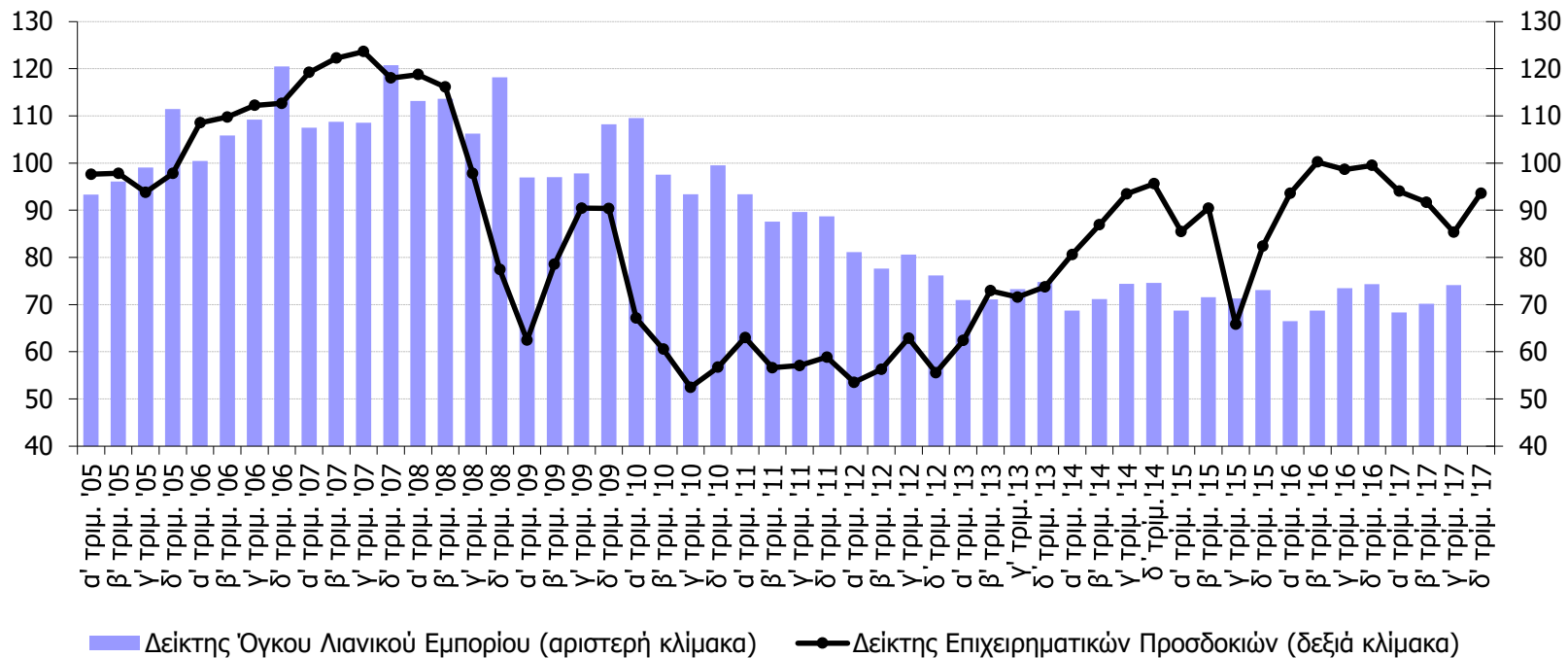
Αλλά και σταδιακή επιβράδυνση εντός του έτους(από 9,4% το α' τρίμ. σε 3,5% το γ' τρίμ.)

Άνοδος στους περισσότερους βασικούς κλάδους

- **Ορυχεία:** +8,1% αντί -15,9%, **Μεταποίηση:** +2,9% αντί +4,7%, **Ηλεκτρισμός:** +10,3% αντί -0,1%

Ήπια βελτίωση Λιανικού Εμπορίου

Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2010=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών Λιανικού Εμπορίου (1996-2006=100)

Πηγές: IOBE, ΕΛΣΤΑΤ

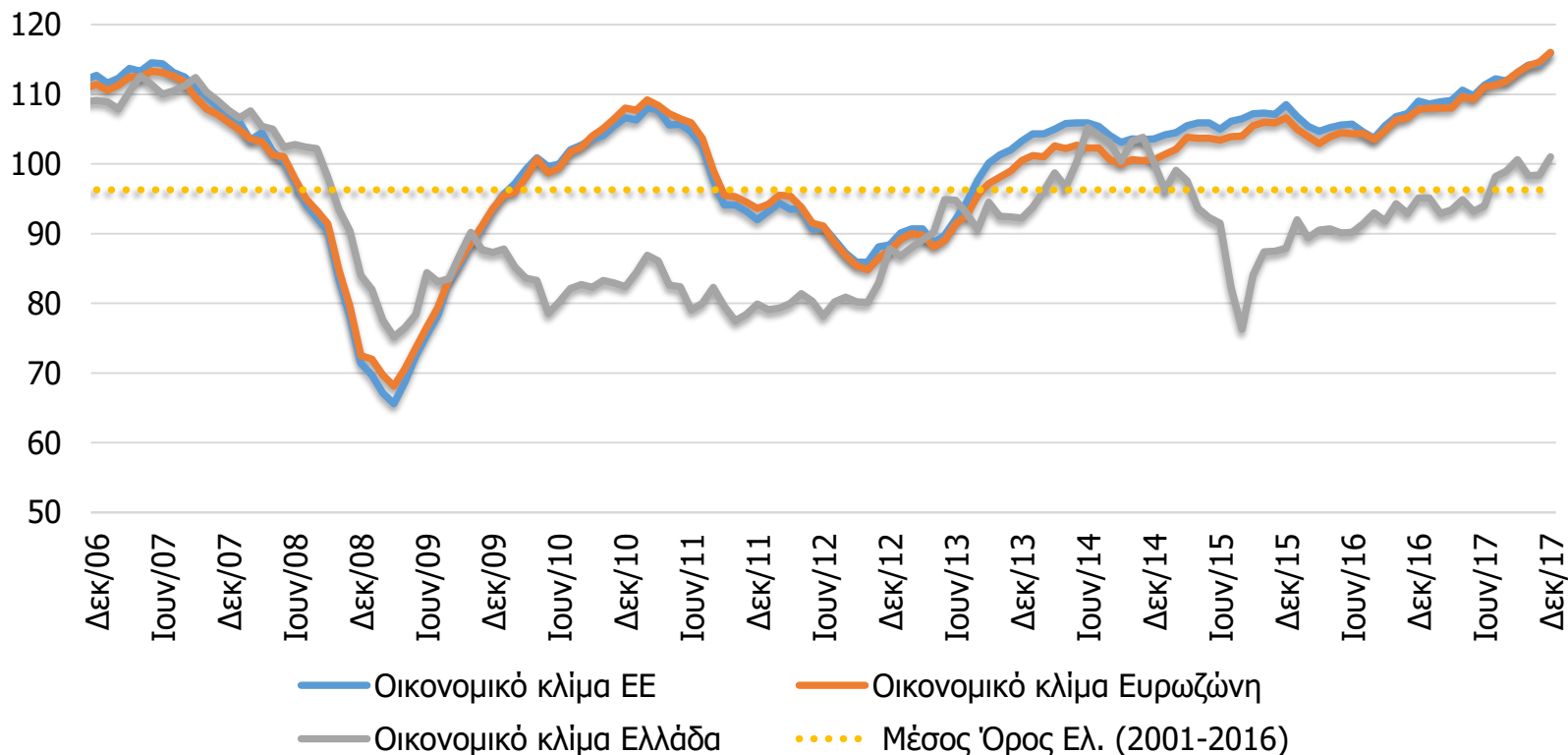
Ιαν. – Οκτ. 2017: +1,6% αντί -1,0%

Μεγαλύτερη άνοδος σε Βιβλία – Χαρτικά (+8,4%, από 3,3%) και Φαρμακευτικά προϊόντα (+4,6%, από -1,6%)

Εντονότερες απώλειες στα Τρόφιμα – Ποτά (-3,5% αντί -0,4%) και στα Καύσιμα (-1,7% αντί -4,0%)

Σταθερότητα Οικονομικού Κλίματος το δ' τρίμ. έναντι γ' τρίμ.

Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

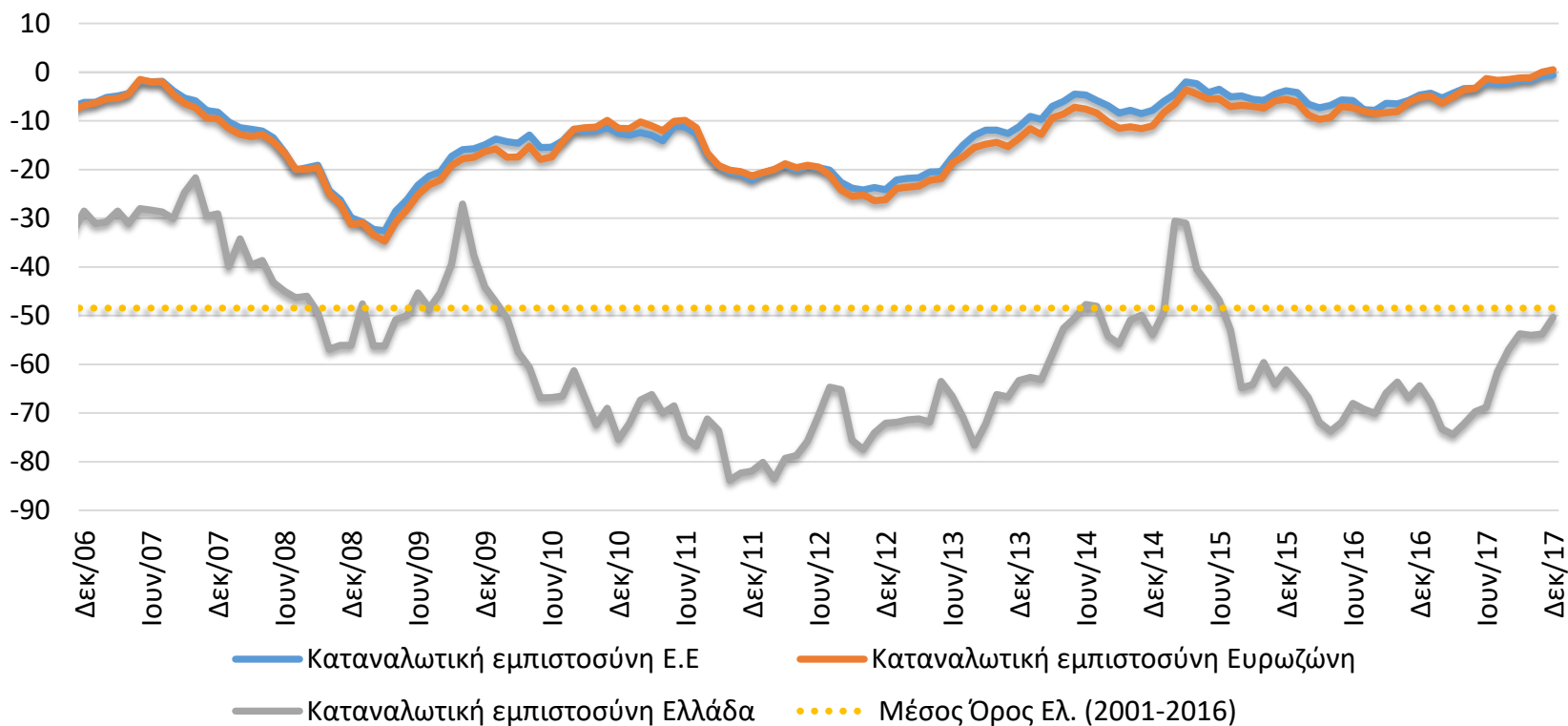

Πηγές: IOBE, European Commission

Συνολικά βελτιωμένες προσδοκίες το 2017 στην Ελλάδα σε σχέση με το 2016.
Σε υψηλότερα επίπεδα ο δείκτης και σε ΕΕ - Ευρωζώνη

Ανάκαμψη καταναλωτικής εμπιστοσύνης και το δ' τρίμ., αλλά και συνολικά το 2017

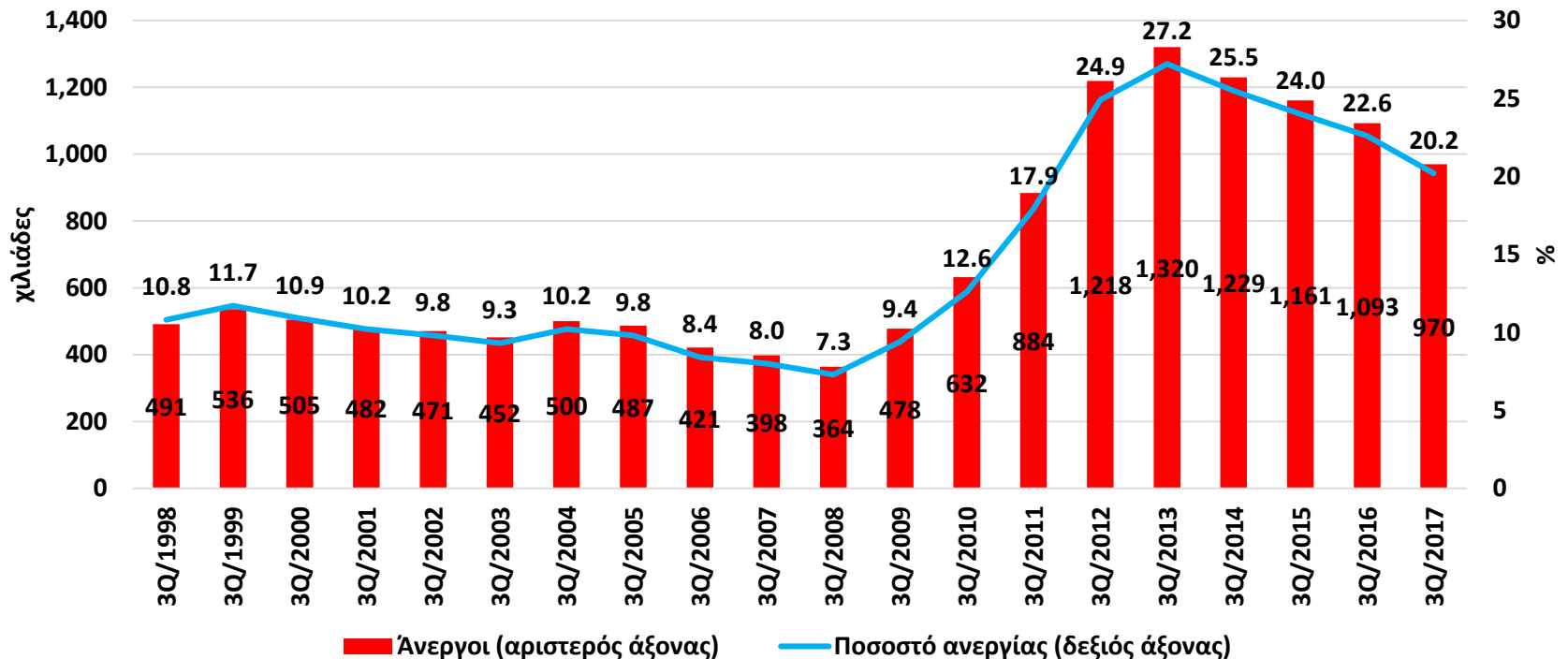
Καταναλωτική Εμπιστοσύνη

Πηγές: IOBE, European Commission

Για πρώτη φορά από το 3Q/2011 λιγότεροι από 1 εκατ. άνεργοι

Αριθμός ανέργων και ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα

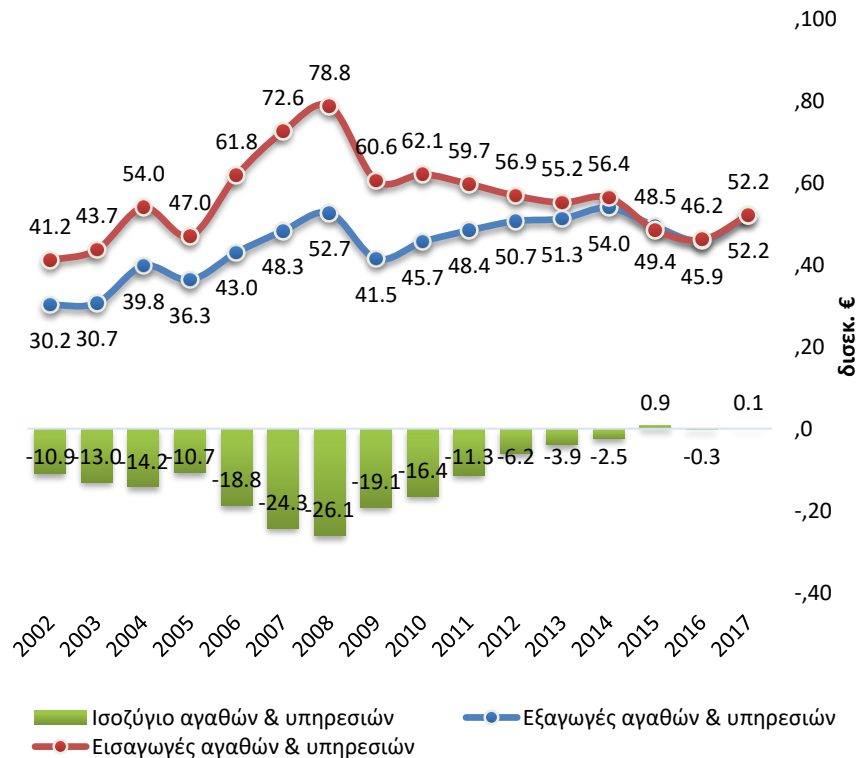
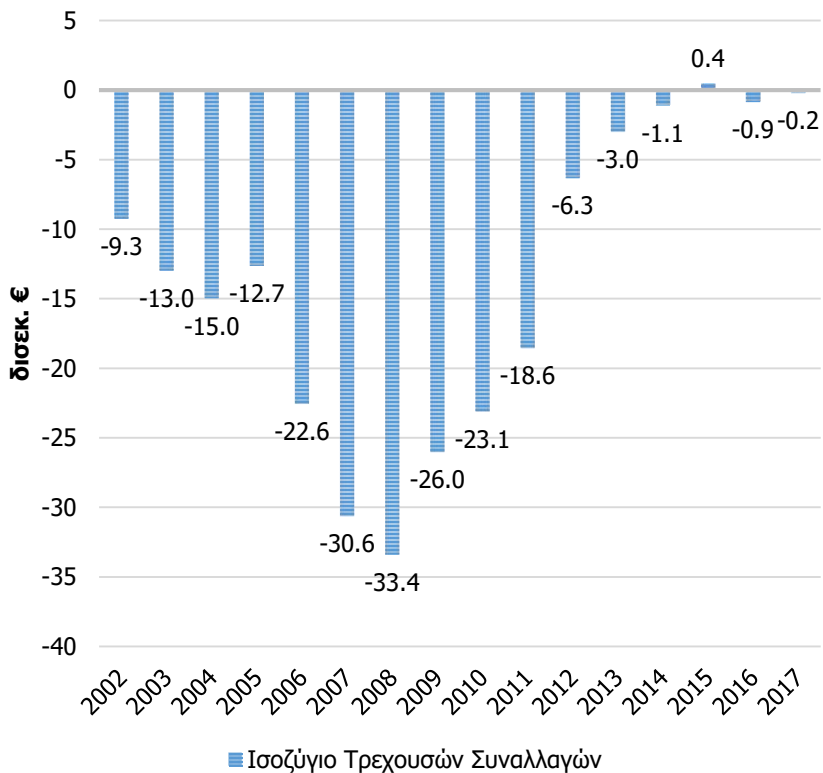

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

- Στο 20,2% η ανεργία το 3Q/2017 από 22,6% το 3Q/2016 και 21,1% το 2Q/2017.
- Αύξηση απασχόλησης σε 13 κλάδους. Ενδεικτικά: Κατασκευές (+6,9%), Τουρισμός (+4,6%), Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο (+3,3%), Εκπαίδευση (2,2%), Μεταποίηση (+1,8%).
- Αντιθέτως, η απασχόληση μειώθηκε σε 8 κλάδους. Ενδεικτικά: Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας (-42,9%), Ορυχεία-Λατομεία (-19,3%), Δημόσια Διοίκηση (-1,0%), Γεωργία-Δασοκομία-Αλιεία (-0,9%).

Συρρίκνωση ελλείμματος Ισοζυγίου ΤΣ σε €213 εκατ. στο 11μηνο του 2017, έναντι €864 εκατ. πρόπερσι

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, Ιανουάριος – Νοέμβριος 2002-2017

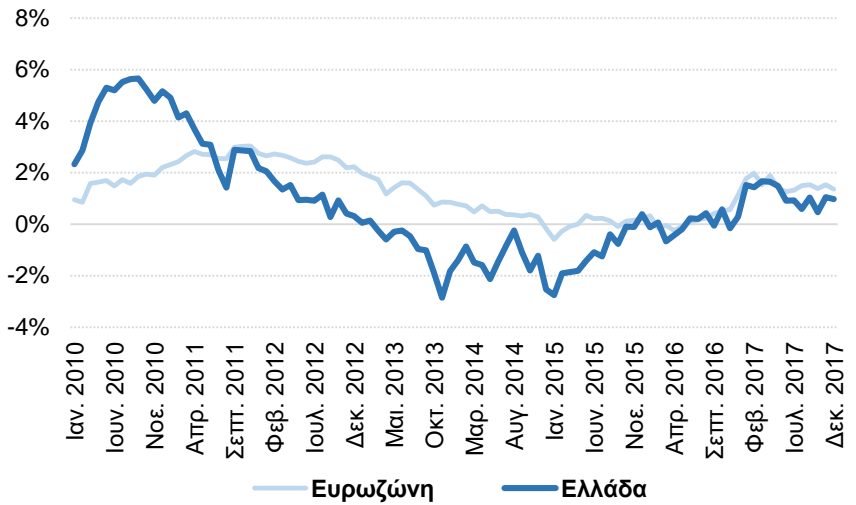
Πηγή: ΤτΕ

Αύξηση πλεονάσματος στο Ισοζύγιο Υπηρεσιών, με αντιστάθμιση από τη διόγκωση του εμπορικού ελλείμματος
 Επιπλέον έσοδα €1,4 δισεκ. από τον Τουρισμό το 2017

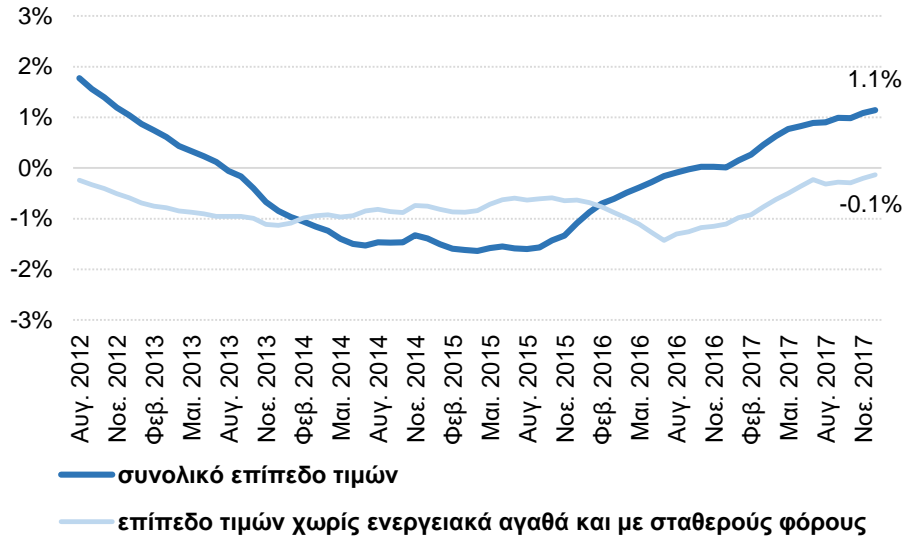

Πληθωρισμός ύστερα από τέσσερα έτη πτώσης τιμών

Εναρμονισμένος Πληθωρισμός

Ελλάδα: Εναρμονισμένος Πληθωρισμός 12-μήνου

Πηγές: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Eurostat

Ευρωζώνη: Ενίσχυση τιμών το 2017 κυρίως λόγω πετρελαίου
Ελλάδα: Πληθωριστικές πιέσεις κυρίως από αύξηση έμμεσων φόρων
Πληθωρισμός το 2017 με βάση το ΔΤΚ: +1,1%, αντί αποπληθωρισμού 0,8% το 2016
Δείκτης Τιμών Παραγωγού το 2017: +5,6%, έναντι -6,7% το 2016, λόγω τιμής πετρελαίου

Προβλέψεις 2017

- **Άνοδος ιδιωτικής κατανάλωσης (+0,8%),** κατόπιν διατήρησης στο δ' τρίμ. μεγάλου μέρους της διεύρυνσης της απασχόλησης σε εξωστρεφείς κλάδους προηγουμένως το 2017
  - Μικρή τονωτική επίδραση στο τέλος Δεκεμβρίου από το μεγαλύτερο κοινωνικό μέρισμα
- **Περιστολή δημόσιας κατανάλωσης (-1,8%)**
  - Συνεχίζεται ηπιότερα η μείωση καταναλωτικών δαπανών στο τελευταίο περυσινό τρίμηνο, παρά την εκταμίευση της δόσης της δεύτερης αξιολόγησης
- **Διεύρυνση επενδύσεων (≈ 13,5%):**
  - Εν όψει stress test η καθαρή ροή πιστώσεων παρέμεινε αρνητική το δ' τρίμ.
  - Σημαντική υποϋλοποίηση Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων
  - Αλλά και έντονα θετικό τεχνικό αποτέλεσμα αποθεμάτων και μικρής αναθέρμανσης οικοδομικής δραστηριότητας
- **Αύξηση εξαγωγών (8,0%)** από επιτάχυνση ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρατεταμένη τουριστική περίοδο, υψηλές διεθνείς μεταφορές
- Συνέχιση τόνωσης **εισαγωγών** από καταναλωτική ζήτηση: +8,3% στο σύνολο του προηγούμενου έτους

Προβλέψεις 2017

Κάμψη ανεργίας κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες (21,5%)

- Υψηλότερη απασχόληση σε εξωστρεφείς κλάδους (**Μεταποίηση, Τουρισμός**) καθ' όλο το περασμένο έτος
- Τόνωση απασχόλησης στο **Λιανικό – Χονδρικό εμπόριο** από ενίσχυση κατανάλωσης νοικοκυριών
- Θετικές επιδράσεις στην απασχόληση από το φθινόπωρο από τον **Κατασκευαστικό κλάδο**

Παραμένει η πρόβλεψη ανάπτυξης με ρυθμό 1,3%

Προβλέψεις 2018

- **Μικρή επιτάχυνση ανόδου ιδιωτικής κατανάλωσης ($\approx 1,3\%$) από:**
    - Περαιτέρω κάμψη ανεργίας, από διεύρυνση απασχόλησης σε εξωστρεφείς κλάδους (Μεταποίηση, Τουρισμός) και στις Κατασκευές (σε ιδιωτικοποιήσεις, περισσότερα οικοδομικά έργα)
    - Ανασχητική επίδραση νέων δημοσιονομικών μέτρων
  - **Αύξηση δημόσιας κατανάλωσης ($\approx 1,5\%$)**
    - Συνέχιση δημοσιονομικής προσαρμογής κυρίως από διεύρυνση εσόδων (κατάργηση εκπτώσεων φόρου, επέκταση παλαιών – επιβολή νέων έμμεσων φόρων)
  - **Κλιμάκωση επενδυτικής δραστηριότητας ($\approx 16\%$) από:**
    - Εκκίνηση επενδύσεων σε αποκρατικοποιήσεις
    - Επενδύσεις εξωστρεφών κλάδων με διεύρυνση εξαγωγών
    - Πρόσβαση μεγάλων επιχειρήσεων στις αγορές κεφαλαίων για επενδυτικούς πόρους
    - Κλιμάκωση υλοποίησης ΠΔΕ
- Προσκόμματα στην υλοποίηση επενδύσεων:**
- Περιορισμένη παροχή τραπεζικών πιστώσεων, τουλάχιστον έως ότου ολοκληρωθεί το stress test και γίνει διαχείριση των αποτελεσμάτων τους

Επιτάχυνση ανάπτυξης το 2018

Εξωτερικός τομέας

Διεύρυνση εξαγωγών (7,0%) από:

- Κλιμάκωση ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε αναδυόμενους εξαγωγικούς προορισμούς (Μέση Ανατολή, Βόρειος Αφρική)
- Νέα αύξηση τουριστικής κίνησης

Αύξηση και των εισαγωγών, με οριακά διψήφιο ρυθμό

- Υψηλή συσχέτιση αύξησης εγχώριας ζήτησης και εισαγωγών το 2017
- Ήπια εισαγωγική επίδραση επενδύσεων, καθώς μεγάλο μέρος τους θα αφορά σε κατασκευές

Επιτάχυνση αύξησης ΑΕΠ φέτος, στην περιοχή του 2,1%

Προβλέψεις 2018: Νέα πτώση ανεργίας, Ήπια άνοδος τιμών

Περαιτέρω μείωση ανεργίας

- Ενίσχυση απασχόλησης από νέα αύξηση εξαγωγικής ζήτησης στους σχετικούς κλάδους (**Μεταποίηση, Τουρισμός, Μεταφορές**)
- Μεγαλύτερη συμβολή **Κατασκευαστικού τομέα**
- Διεύρυνση απασχόλησης, μόνιμης και προσωρινής, στο **δημόσιο τομέα**

Μέση ανεργία φέτος στην περιοχή του 20%

- Ενίσχυση καταναλωτικής ζήτησης, αυξήσεις έμμεσων φόρων και επιβολή νέων, θα συντηρήσουν τον πληθωρισμό
- Ήπια αυξητική επίδραση αναμενόμενης νέας αύξησης τιμής πετρελαίου και αλλαγών στις χρεώσεις ηλ. ρεύματος

Νέα αύξηση τιμών, ελαφρώς ηπιότερη από πέρυσι (0,8%)

Μελέτη IOBE:

**Τράπεζα Τροφίμων: Μέσο αντιμετώπισης της
επισιτιστικής ένδειας και της σπατάλης τροφίμων
στην Ελλάδα**

Η επισιτιστική ανασφάλεια αποτελεί σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα

Πιθανές επιδράσεις της επισιτιστικής ανασφάλειας

Προβλήματα ψυχικής
και φυσικής ανάπτυξης

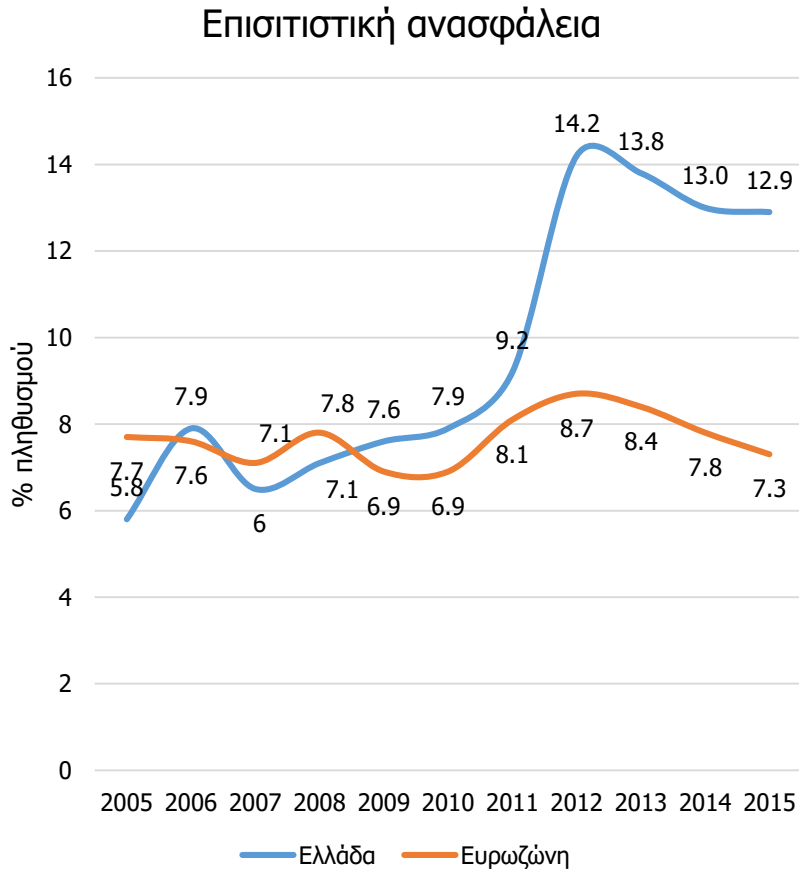
Μειωμένες επιδόσεις
των παιδιών στο
σχολείο

Υπερβολική
κατανάλωση τροφίμων
υψηλής θερμιδικής
περιεκτικότητας
(παχυσαρκία)

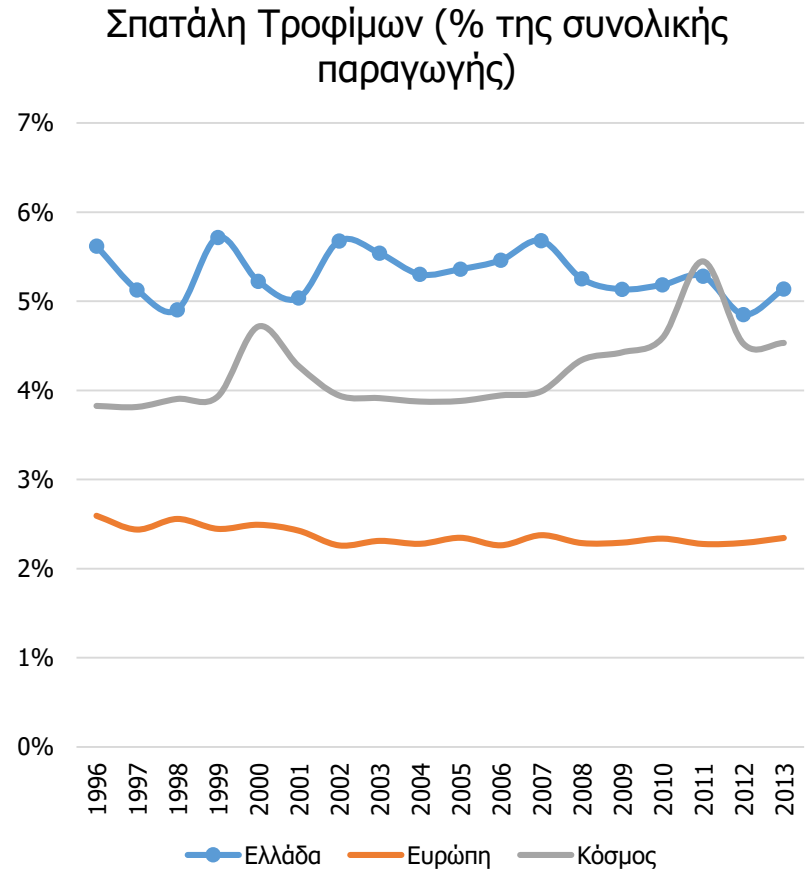
Ένα άτομο βρίσκεται σε επισιτιστική ανασφάλεια όταν δεν έχει ασφαλή πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες θρεπτικών τροφίμων για τη φυσιολογική του ανάπτυξη και για μια δραστήρια και υγιή ζωή.

Περίπου 1,4 εκατ. άτομα αντιμετώπιζαν επισιτιστική ανασφάλεια το 2015 στην Ελλάδα

Πηγή: Eurostat

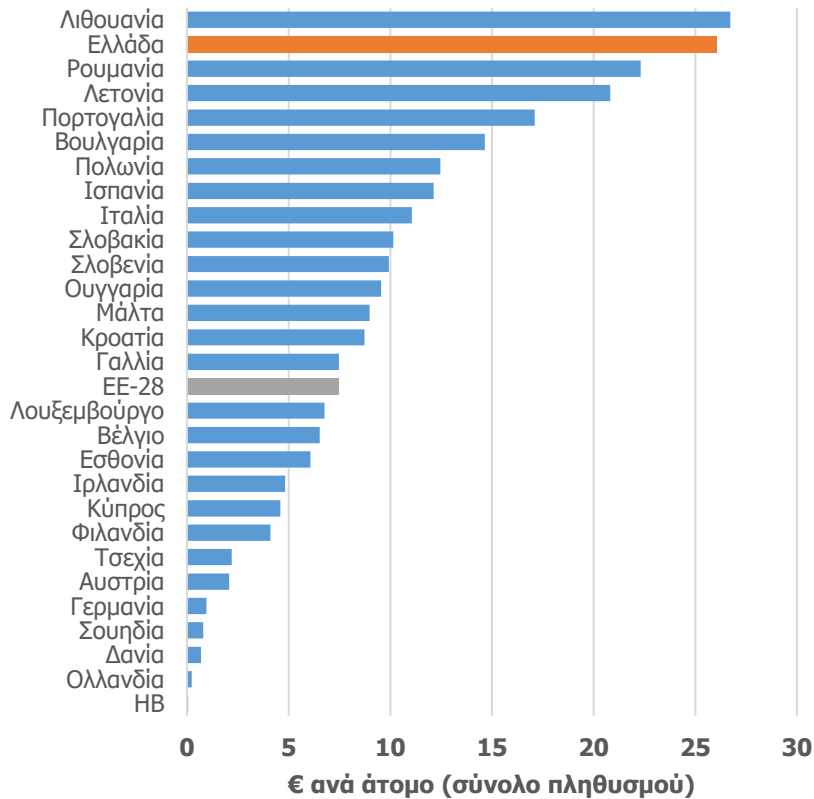

Πηγή: Food and Agriculture Organization of the United Nations

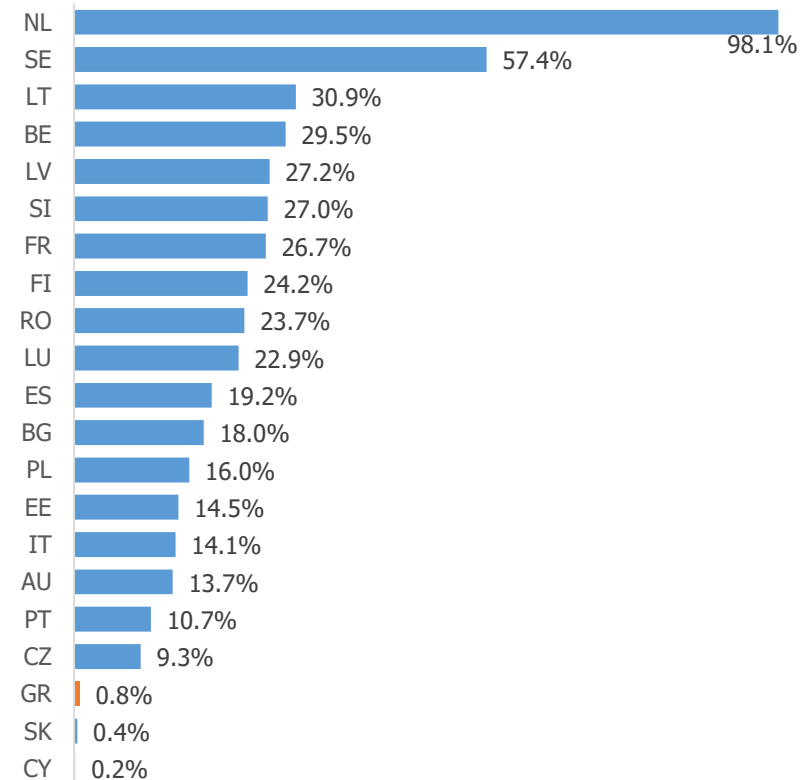
Διαχρονικά υψηλότερο και το ποσοστό σπατάλης τροφίμων στην Ελλάδα σε σχέση με την ΕΕ-28

Σημαντική καθυστέρηση στην απορρόφηση των ευρωπαϊκών πόρων για επισιτιστική συνδρομή

Κατά κεφαλήν πόροι από ΤΕΒΑ

Εγκεκριμένες δαπάνες προς σύνολο προϋπολογισμού (%)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Βελτίωση στην αξιοποίηση του προγράμματος στην Ελλάδα καταγράφεται το 2016 (€3,4 εκατ. απορρόφηση), ωστόσο υπάρχει σημαντικό περιθώριο για περαιτέρω εντατικοποίηση

Πολλαπλά κοινωνικά οφέλη από την αναβάθμιση της δράσης των τραπεζών τροφίμων

Υπόδειγμα λειτουργίας των τραπεζών τροφίμων

Προτάσεις πολιτικής

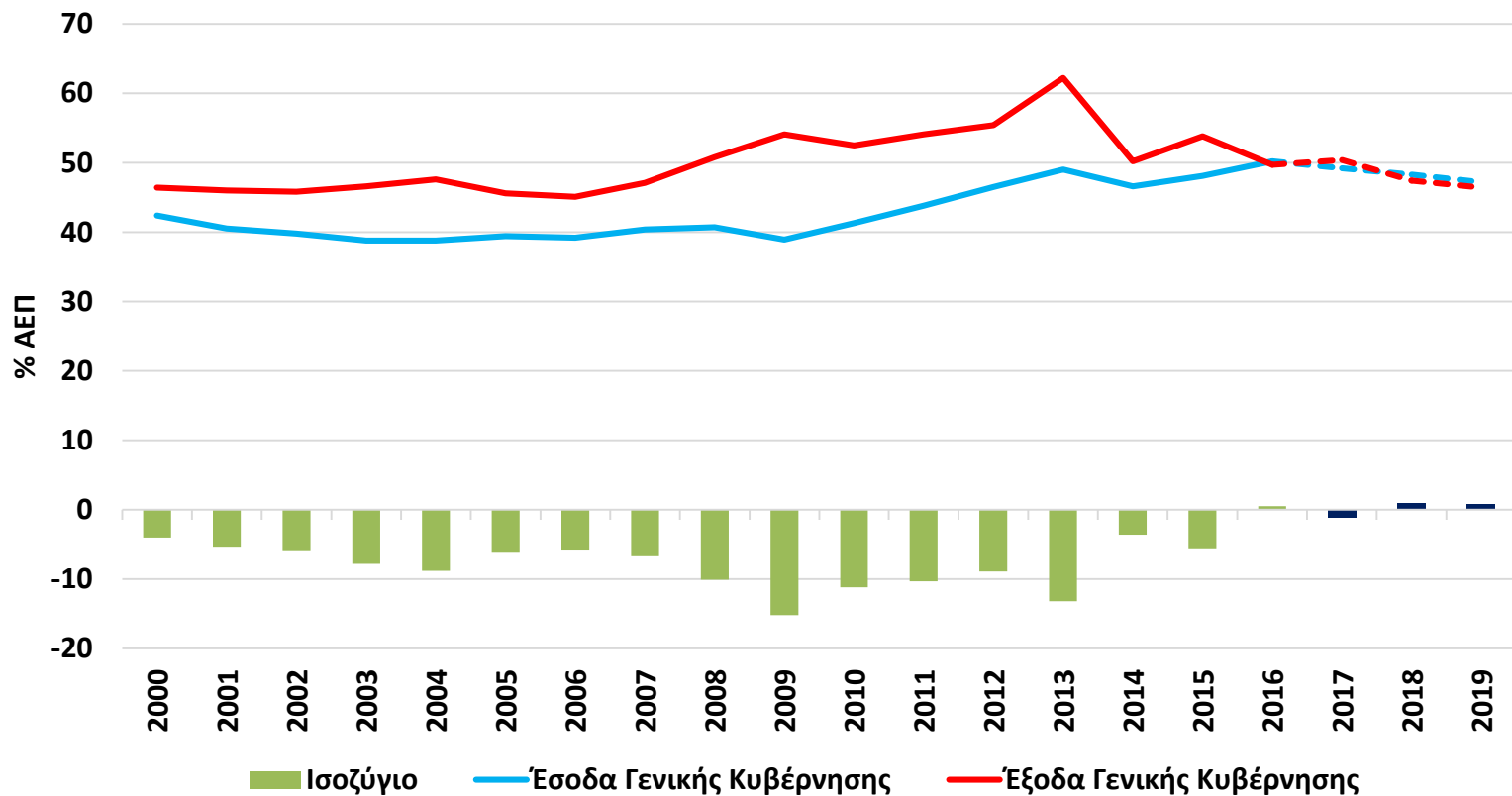
Στήριξη της ίδρυσης και της ανάπτυξης τραπεζών τροφίμων στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας

Ουσιαστικότερη συμμετοχή των φορέων της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό και στη διαχείριση της επισιτιστικής συνδρομής του ΤΕΒΑ

Ειδικό Θέμα:

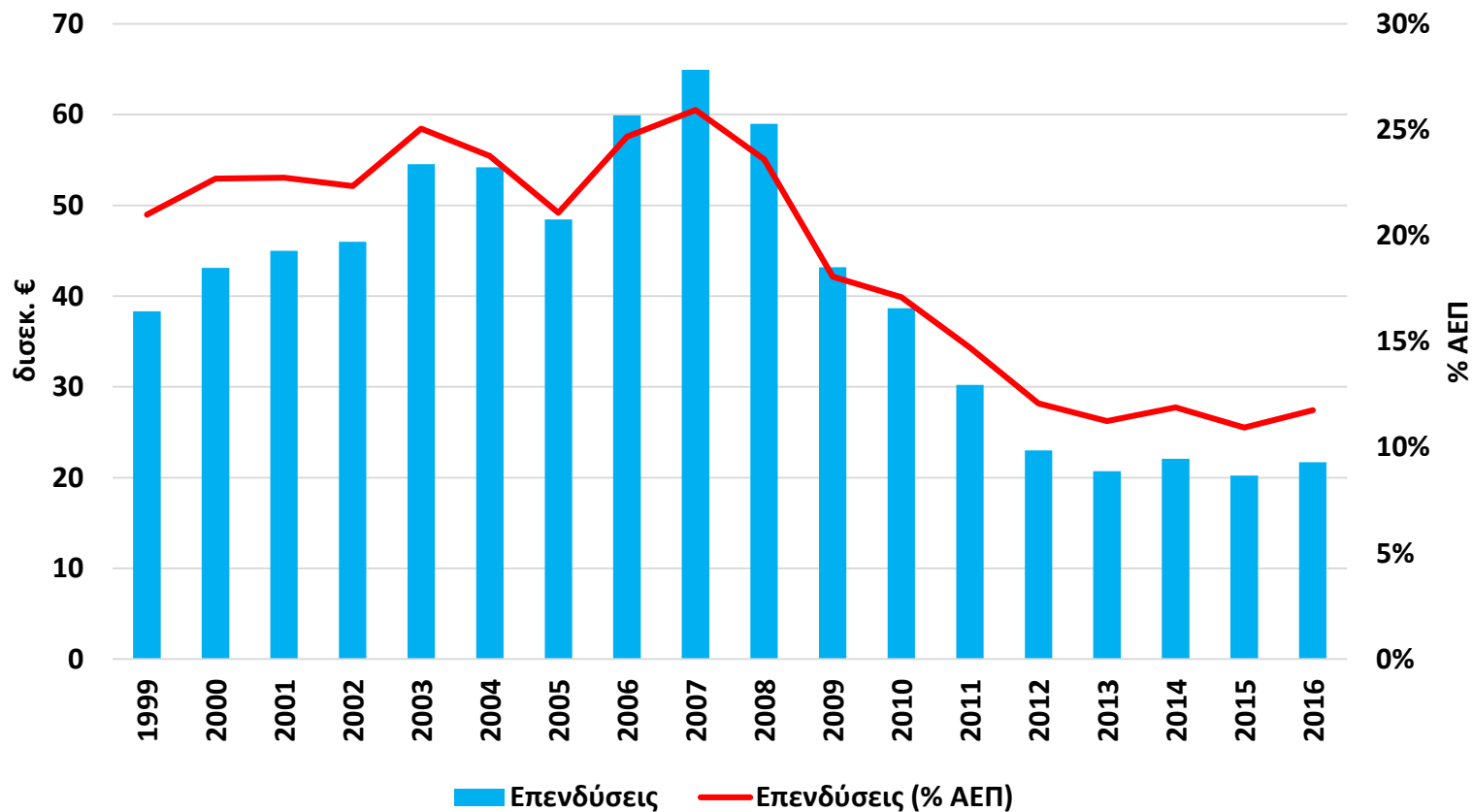
Έξοδος της Ελλάδας από το μνημόνιο

Ισοζύγιο - Έσοδα - Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης

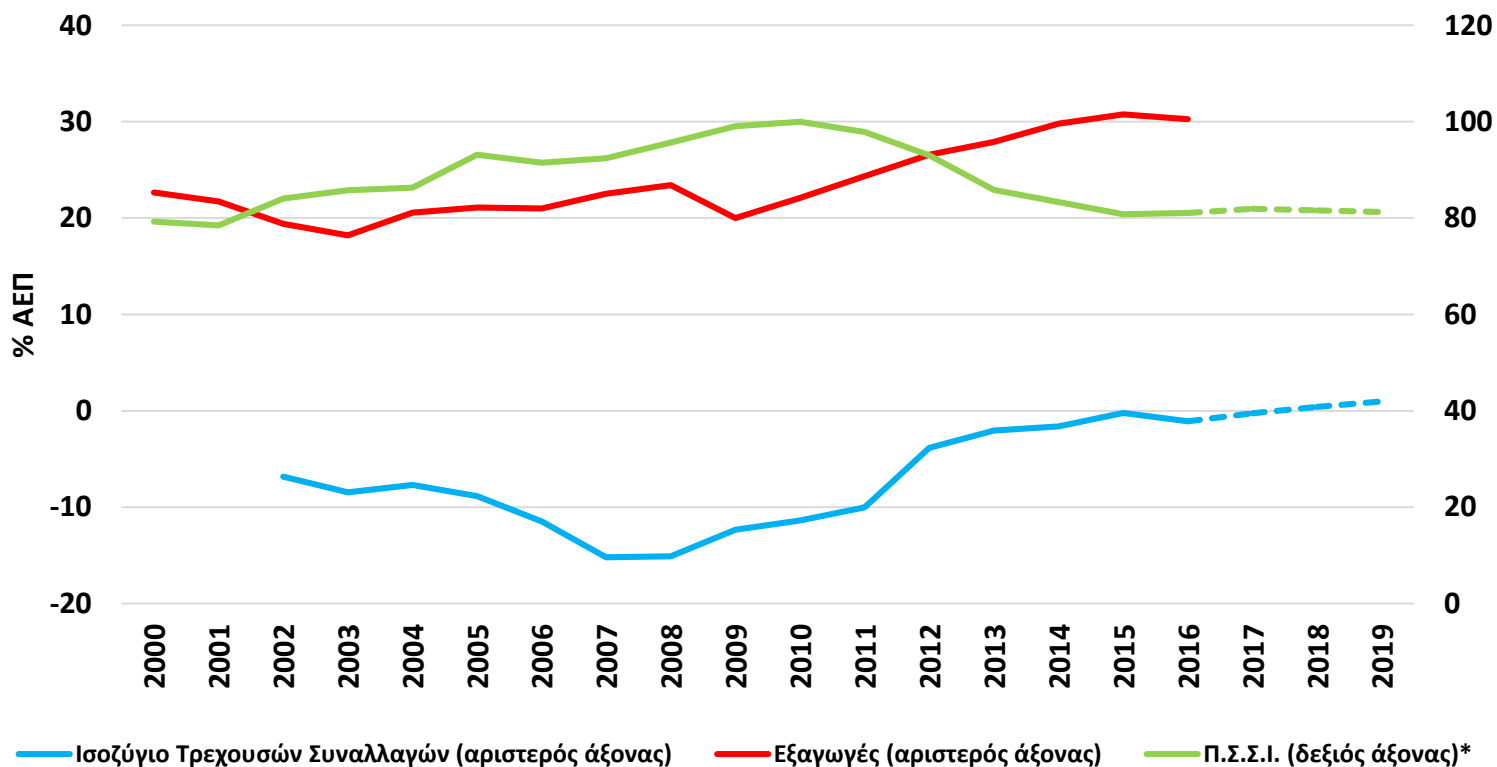
Πηγές: Eurostat - European Economic Forecast – Autumn 2017, European Commission

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

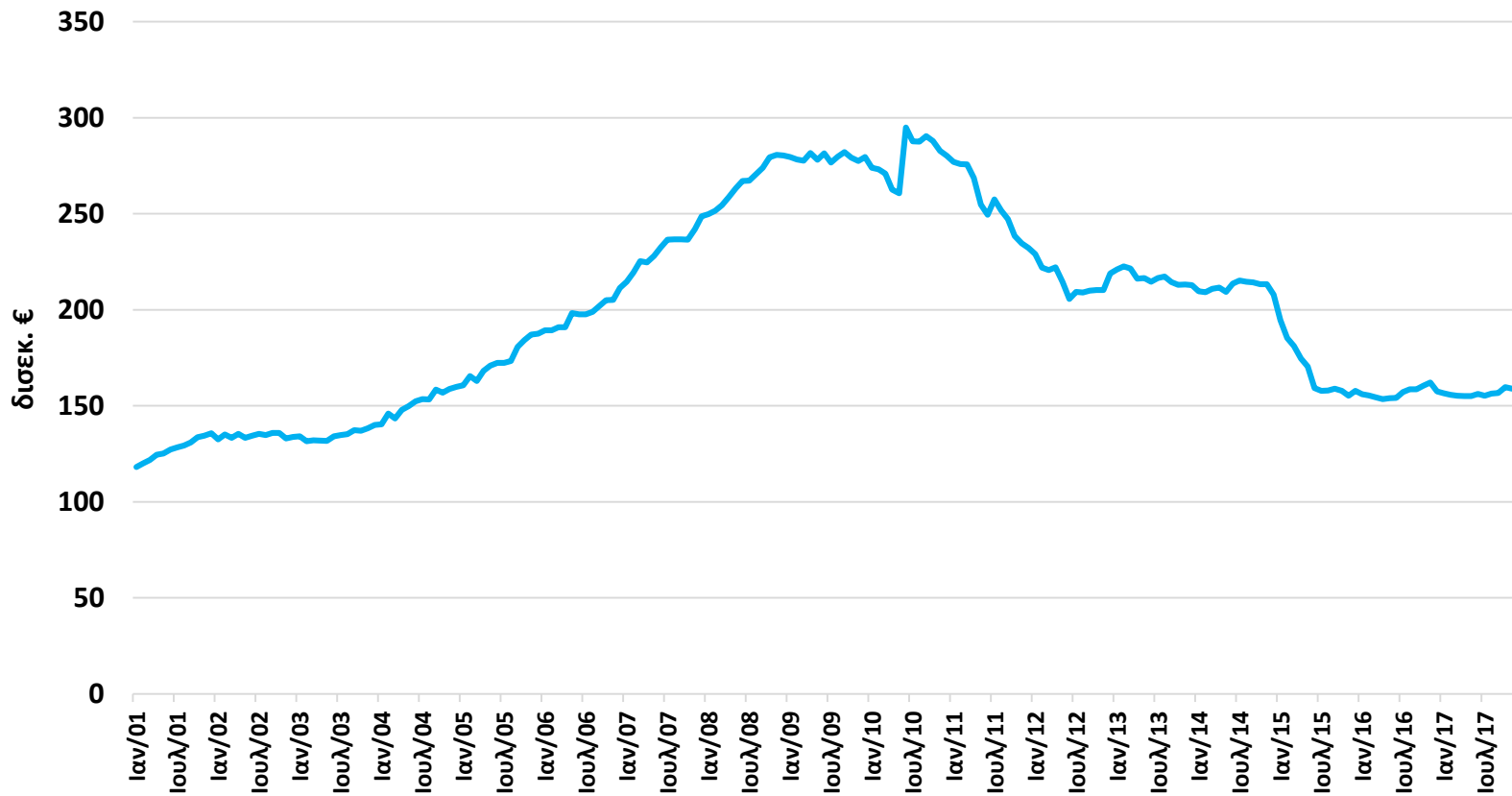
Εξωτερικός Τομέας

*2010 = 100, σε σύγκριση με ΕΕ - 15

Πηγές: AMECO, ΕΛΣΤΑΤ

Καταθέσεις*

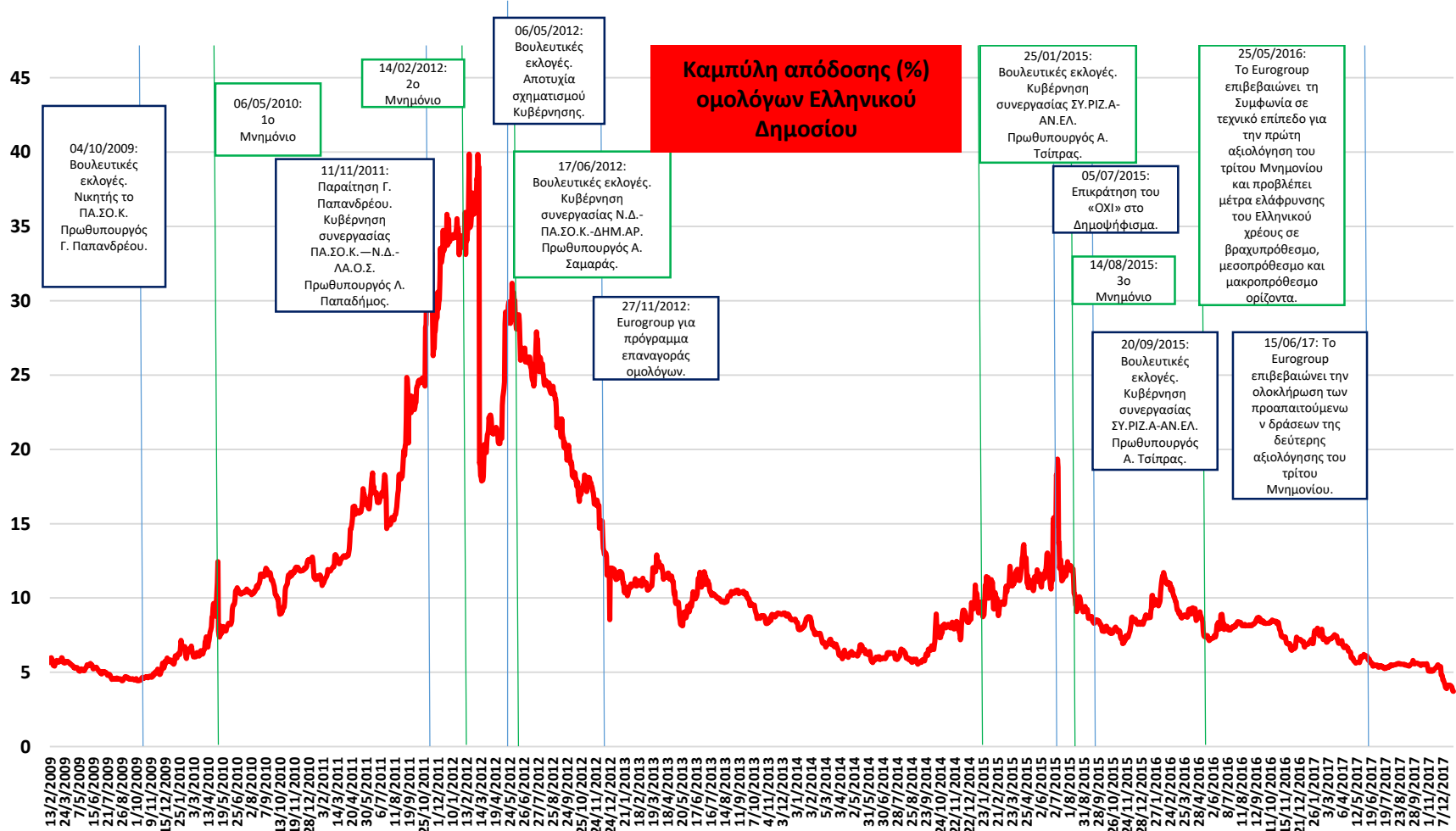

* Στα ΝΧΙ, εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος (υπόλοιπα τέλους περιόδου)

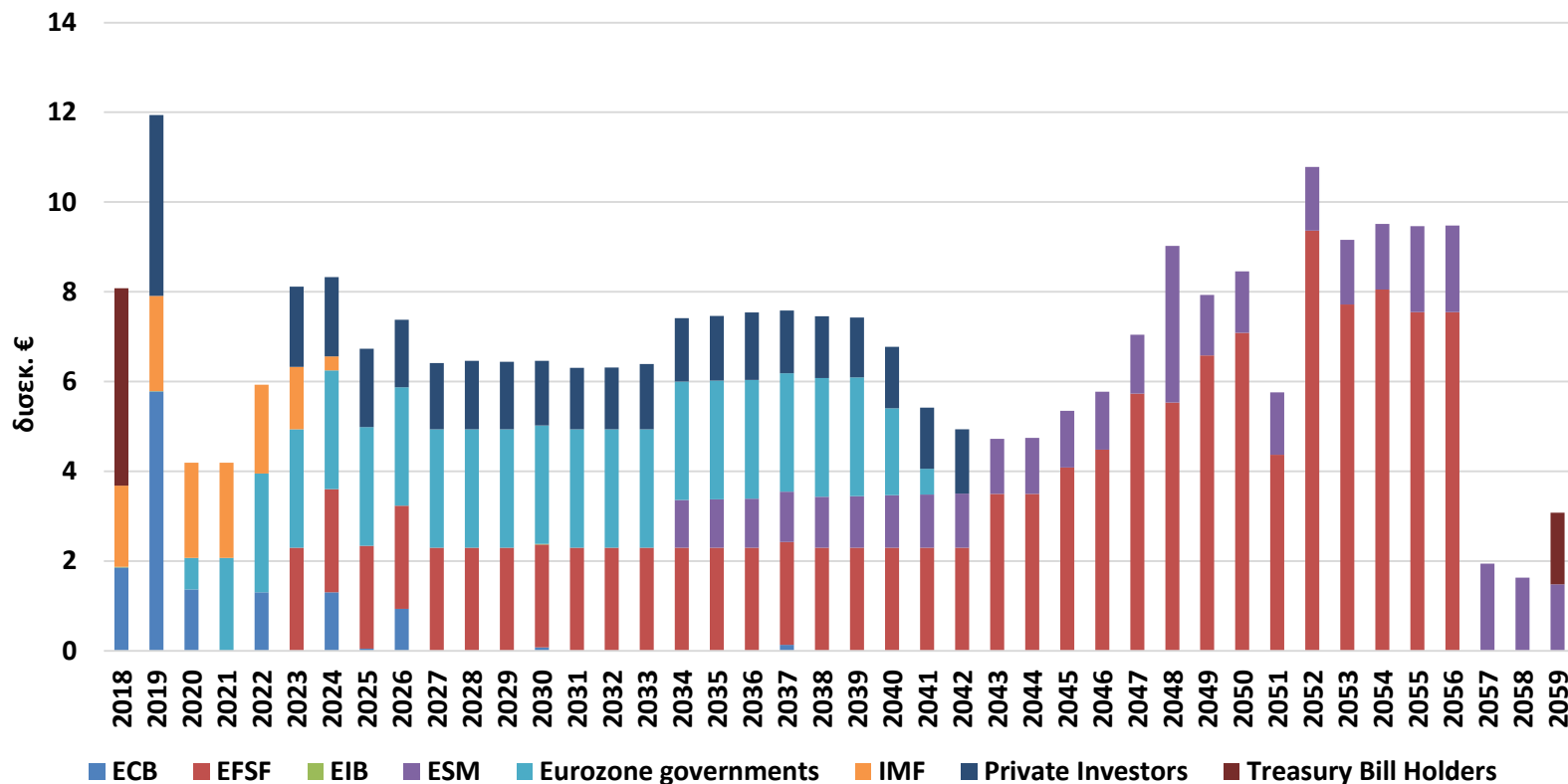
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Χρονολόγιο σημαντικότερων πολιτικών γεγονότων

Χρονοδιάγραμμα λήξης δημόσιου χρέους*

* Δεν περιλαμβάνεται το δημόσιο χρέος που διακρατείται από πιστωτές οι οποίοι δεν συμμετείχαν στο PSI+

Πηγή: <https://graphics.wsj.com/greece-debt-timeline/>

Υπάρχουσες δεσμεύσεις από το τρέχον πρόγραμμα, για μετά το 2018

Δημοσιονομικό πλαίσιο

- Πρωτογενή πλεονάσματα 3,5% του ΑΕΠ έως και το 2022, μικρότερα, στην περιοχή του 2% σύμφωνα με την ΕΕ για την περίοδο 2023-2060
- Δημοσιονομικός «κόφτης» – Αυτόματος ετήσιος μηχανισμός περιορισμού δημοσίων δαπανών, ως συνάρτηση της απόκλισης από τον στόχο του προηγούμενου έτους
- Μέτρα σε τρέχουσες συντάξεις το 2019 & «πάγωμα» συντάξεων έως το 2022
- Μείωση του αφορολόγητου το 2019 ή 2020
- Δέσμευση ενδεχόμενου νέου δημοσιονομικού χώρου, από το 2019 κατά την ΕΕ ή μόνο το 2023 κατά το ΔΝΤ, για συγκεκριμένα «αντί-μέτρα»

Δομικές μεταρρυθμίσεις

- **Χρηματοπιστωτικός τομέας:** Τήρηση αυστηρού επιχειρησιακού σχεδίου από τις τράπεζες για τη μείωση των κόκκινων δανείων, έως τουλάχιστον το 2019
- **Αγορά προϊόντων & Ιδιωτικοποιήσεις:** ΔΕΗ, ΔΕΠΑ, ΔΕΣΦΑ, Εγνατία, μαρίνες, λειτουργία ΤΑΙΠΕΔ τουλάχιστον έως το 2020

Εκκρεμότητες σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα

Κατά την διάρκεια των προγραμμάτων προσαρμογής 2010-2018, η **Ελλάδα διόρθωσε σε μεγάλο βαθμό τις ανισορροπίες σε επίπεδο ροών**, τόσο στο μακροοικονομικό όσο και το δημοσιονομικό πεδίο

- Δημοσιονομικό ισοζύγιο
- Εξωτερικό ισοζύγιο

Παραμένουν εκκρεμή τουλάχιστον τρία ζητήματα ως προς τη δημοσιονομική ισορροπία, που δυσχεραίνουν την αναπτυξιακή τροχιά στο μέσο και μακρο χρονικό ορίζοντα.

- Ένα ιδιαίτερα υψηλό απόθεμα δημόσιου χρέους (ενστάσεις βιωσιμότητας από ΔΝΤ)
- Το δημοσιονομικό μίγμα που οδήγησε στην τρέχουσα δημοσιονομική θέση βασίζεται κυρίως σε αύξηση φόρων και δεν θεωρείται βιώσιμο μακροχρόνια
- Ο στόχος για σημαντικά πρωτογενή πλεονάσματα έως το 2060 περιορίζει το εργαλείο της δημοσιονομικής πολιτικής για αντιμετώπιση δυσμενών διαταραχών στον οικονομικό κύκλο

Μια **συζήτηση με στόχο κάποιας μορφής νέα συμφωνία** με τους Ευρωπαίους εταίρους, η οποία θα αντιμετωπίζει τα παραπάνω ζητήματα είναι από πιθανή έως ευκαία. Ως αντάλλαγμα αλλά και ίδιο συμφέρον, η Ελλάδα καλείται να συνεχίσει με συνέπεια τις μεταρρυθμίσεις.

Υπάρχουσα συμφωνία με ΕΜΣ για ελάφρυνση χρέους

Βραχυπρόθεσμα μέτρα – σε εφαρμογή από Ιανουάριο 2017

Περιλαμβάνουν: εξομάλυνση ορίζοντα αποπληρωμών, μείωση επιτοκιακού κινδύνου & περιθωρίου

Μεσοπρόθεσμα μέτρα—αναμένονται με το πέρας του προγράμματος(Αύγ. 2018), **υπό όρους:**

- Θετική αξιολόγηση για την ολοκλήρωση του προγράμματος
- Διενεργείται ανάλυση βιωσιμότητας που κρίνει ότι χρειάζονται

Περιλαμβάνουν: πλαφόν στις αποπληρωμές τόκων, μείωση επιτοκιακού περιθωρίου, επαναγορά χρέους, επιμήκυνση αποπληρωμών

Μακροπρόθεσμα μέτρα – προβλέπονται μετά τη λήξη του προγράμματος, **υπό όρους:**

- Τηρούνται οι δημοσιονομικοί στόχοι & κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης
- Η οικονομική κατάσταση της χώρας ακολουθεί δυσμενέστερο σενάριο, σε σχέση με αυτό που αναμένεται σήμερα

Περιλαμβάνουν: πλαφόν στις αποπληρωμές τόκων, επιμήκυνση αποπληρωμών

Τα έως τώρα συμφωνημένα μέτρα ελάφρυνσης έχουν το εξής **κριτήριο βιωσιμότητας:**

- Ετήσιες χρηματοδοτικές ανάγκες έως 15% του ΑΕΠ για το μέσο χρονικό ορίζοντα
- Ετήσιες χρηματοδοτικές ανάγκες έως 20% του ΑΕΠ για το μακροχρόνιο ορίζοντα

Συζητείται μηχανισμός που να συνδέει την ελάφρυνση με πραγματοποιημένο ρυθμό

ανάπτυξης (Eurogroup 22/1). Το ΔΝΤ επισημαίνει ότι η τρέχουσα συμφωνία είναι ανεπαρκής.

Ρόλος ΕΜΣ μετά από πρόγραμμα

Από τα €86 δισεκ. του προγράμματος (2015), συνολικά €59 δισεκ. αναμένεται να έχουν εκταμιευθεί έως τον Αύγουστο 2018. **Αδιάθετο κονδύλι χρηματοδότησης περί τα €27 δισεκ.**

- «Μαξιλάρι» ασφαλείας για επερχόμενο stress test τραπεζών
- Δυνατότητα σύνδεσης αποθεματικού με νέο μηχανισμό ελάφρυνσης ή επαναγοράς χρέους, υπό προϋποθέσεις;

Εποπτεία μέσω Συστήματος Έγκαιρης Προειδοποίησης (Early Warning System)

- Βασίζεται σε εξαμηνιαίους ελέγχους και έχει **συμβουλευτικό χαρακτήρα**. Σε περίπτωση κινδύνου μη έγκαιρης αποπληρωμής, ενημερώνονται ΕΕ, ΕΚΤ και όργανα της Ευρωζώνης.
- Ισχύει για όλες τις χώρες που έχουν χρηματοδοτηθεί από τον ΕΜΣ ή ΕFSF (Ισπανία, Κύπρος, Πορτογαλία, Ιρλανδία, Ελλάδα), με στόχο:
  - να διασφαλίσει ότι η αποπληρωμή του δανείου κάθε χώρας μέλους γίνεται έγκαιρα
  - να εντοπίσει κινδύνους ρευστότητας και να συστήσει διορθωτικές δράσεις
- Λήγει με την πλήρη αποπληρωμή του δανείου, επομένως για την Ελλάδα το 2060

Συνεργασία ΕΜΣ με ΕΕ στο πλαίσιο της «**Εποπτείας μετά το πρόγραμμα**» με εξαμηνιαίους ελέγχους ή «**Ενισχυμένης εποπτείας**» με τριμηνιαίους ελέγχους (**Post-Program Surveillance or Enhanced Surveillance**).

Ρόλος ΕΕ μετά το πρόγραμμα

Εποπτεία μετά από πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής (post – programme surveillance)

- Έχει καθιερωθεί από το 2013 (Κανονισμός (ΕΕ) 472/2013)
- Πραγματοποιείται σε όσες χώρες λάμβαναν χρηματοδοτική συνδρομή στις 30/05/2013 από άλλα κράτη μέλη ή τρίτες χώρες, το ΕΜΧΣ, τον ΕΜΣ, το ΕΤΧΣ ή το ΔΝΤ και το πρόγραμμά τους έχει ολοκληρωθεί, καθώς και σε όσες θα εισέλθουν – εξέλθουν μελλοντικά σε πρόγραμμα.
- Τα κράτη **παραμένουν υπό εποπτεία έως ότου εξοφληθεί τουλάχιστον το 75% της χρηματοδοτικής συνδρομής.**
- Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των δανείων της Ελλάδας από άλλα κράτη μέλη, το ΕΤΧΣ και το ΕΜΣ, η διαδικασία της εποπτείας μετά το πρόγραμμα θα ολοκληρωθεί περίπου το **2050.**
- Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να παρατείνει την εποπτεία μετά το πρόγραμμα, σε περίπτωση που παραμένει ο κίνδυνος δημοσιονομικής βιωσιμότητας.
- Η Επιτροπή πραγματοποιεί μαζί με την ΕΚΤ τακτικές αποστολές επιθεώρησης μετά το πρόγραμμα. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να συστήσει σε κράτος μέλος να λάβει διορθωτικά μέτρα.
- **Δεν προβλέπονται κυρώσεις** για χώρες οι οποίες δεν ακολουθούν τις συστάσεις.

Ρόλος ΕΕ μετά το πρόγραμμα

Κατά τη διάρκεια ενός προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής ισχύουν για ένα κράτος απαλλαγές – εξαιρέσεις από:

- Ορισμένες υποχρεώσεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (π.χ. υποβολή εκθέσεων στο πλαίσιο της επιτάχυνσης της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος (ΔΥΕ), παρακολουθήσεις για την επιτάχυνση και την αναστολή της ΔΥΕ)
- Την παρακολούθηση και την εκτίμηση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου
- Τον Κανονισμό περί υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών ((ΕΕ) αριθ. 1176/2011)

Με την ολοκλήρωση ενός προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής, οι παραπάνω απαλλαγές και εξαιρέσεις λήγουν. Ισχύουν όλες οι υποχρεώσεις ενός κράτους μέλους της ΕΕ και της Ευρωζώνης.

Ρόλος ΕΕ μετά το πρόγραμμα

Ευρωπαϊκό Εξάμηνο

- Ξεκινάει με την **Ετήσια Έρευνα Ανάπτυξης της ΕΕ** κάθε φθινόπωρο, για το επόμενο έτος.
- Η αξιολόγηση των προσχεδίων των Κρατικών Προϋπολογισμών για το επόμενο έτος γίνεται στο πλαίσιο του **Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης** (παρουσιάζεται στη συνέχεια)
- **Διαδικασία εντοπισμού μακροοικονομικών ανισορροπιών**: Κάθε Νοέμβριο εκδίδεται η έκθεση του Μηχανισμού Επαγρύπνησης (**Alert Mechanism Report**), με την οποία επιδιώκεται ο εντοπισμός χωρών με ενδεχόμενες οικονομικές ανισορροπίες.
  - Εφόσον προκύψει **ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης της κατάστασης** σε κάποια χώρα, η Επιτροπή διενεργεί εμπειριστατωμένη έρευνα (**in – depth country review**). Μια χώρα μπορεί να βρεθεί σε κατάσταση «χωρίς ανισορροπίες», «με ανισορροπίες», «με υπερβάλλουσες ανισορροπίες» και «με υπερβάλλουσες ανισορροπίες και διορθωτικές δράσεις».
  - Εάν η Επιτροπή θεωρήσει ότι κάποιο κράτος – μέλος παρουσιάζει **υπερβολικές ανισορροπίες**, τότε το Συμβούλιο με σύστασή του προς αυτό ορίζει μια **δέσμη συστάσεων πολιτικής** και την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να υποβάλει **σχέδιο διορθωτικών ενεργειών**.
  - Εφόσον το σχέδιο θεωρηθεί επαρκές, εγκρίνεται από το Συμβούλιο. Το κράτος - μέλος υποβάλλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή σε τακτά χρονικά διαστήματα **εκθέσεις προόδου**.
  - Σε περίπτωση που ένα κράτος **επανελημμένως αποτυγχάνει να υποβάλλει επαρκές διορθωτικό σχέδιο ή να το υλοποιήσει, είναι πιθανό να υποστεί κυρώσεις**.

Ρόλος ΕΕ μετά το πρόγραμμα

Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Το προληπτικό σκέλος του (preventive arm) περιλαμβάνει:

- Τον καθορισμό **Μεσοπρόθεσμων Δημοσιονομικών Στόχων (ΜΔΣ)**
- Την κατάρτιση **Προγραμμάτων Σταθερότητας και Ανάπτυξης**, για την επίτευξη των ΜΔΣ
- Τη **Διαδικασία Σημαντικών Αποκλίσεων**, με σκοπό τη λήψη των απαραίτητων μέτρων για τη διόρθωση παρατηρούμενων αποκλίσεων από τους ΜΔΣ και την αποφυγή ένταξης στη Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος
- Υφίστανται **κυρώσεις μόνο για χώρες – μέλη της Ευρωζώνης** οι οποίες για εκτεταμένο χρονικό διάστημα **δεν θα λάβουν διορθωτικά μέτρα** για τον περιορισμό των αποκλίσεων από τους ΜΔΣ (έως τη δεύτερη απόφαση του Συμβουλίου για έλλειψη αποτελεσματικών δράσεων για αυτόν το σκοπό).
- **Κυρώσεις: Κατάθεση ύψους 0,2% του ΑΕΠ** του περασμένου έτους από αυτό στο οποίο λήφθηκε η απόφαση επιβολής κύρωσης

Ρόλος ΕΕ μετά το πρόγραμμα

Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Το διορθωτικό σκέλος του (corrective arm) περιλαμβάνει:

- Τη **Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος (ΔΥΕ)**
- Ενεργοποιείται όταν διαπιστωθεί ότι ένα κράτος μέλος:
  - α) **Υπερέβη το επίπεδο δημοσιονομικού ελλείμματος 3%** ή είναι πλησίον του να τον υπερβεί
  - β) Το **δημόσιο χρέος υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ** και **δεν υποχωρεί με ικανοποιητικό ρυθμό** (μέση μείωση ετησίως την τελευταία τριετία κατά 1/20^ο της διάστασης μεταξύ του χρέους του και του 60% του ΑΕΠ)
- Εφόσον κάποιο κράτος – μέλος δεν λάβει επαρκή μέτρα για τον περιορισμό του ελλείμματος και του χρέους του, υπόκειται σε **κυρώσεις**:
  - **Κατάθεση ύψους 0,2% του ΑΕΠ** του περασμένου έτους (μόνο σε μέλη Ευρωζώνης)
  - Αναστολή μέρους ή όλων των πληρωμών/δεσμεύσεων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία
- Για **επανειλημμένη μη συμμόρφωση** με τις αποφάσεις του Συμβουλίου, επιβάλλονται **πρόσθετες κυρώσεις**:
  - **Κατάθεση ύψους 0,2% του ΑΕΠ**, για όσο διαρκεί η μη συμμόρφωση + **πρόσθετη κατάθεση, έως 0,5% του ΑΕΠ** (μόνο σε μέλη Ευρωζώνης)
  - Αναστολή μέρους ή όλων των πληρωμών/δεσμεύσεων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία

Ρόλος ΔΝΤ μετά από πρόγραμμα

Τα €1,9 δισεκ. του τρέχοντος προγράμματος «επί της αρχής» (SBA 2017) είναι πλέον πιθανό ότι δεν θα εκταμιευθούν. Από το προηγούμενο πρόγραμμα (EFF 2012), μετά τον Αύγουστο 2018 και έως τον Ιούνιο 2024 υπολογίζεται ότι απομένουν προς αποπληρωμή περί τα €8,5 δισεκ.

Παρακολούθηση μετά το Πρόγραμμα (Post-Program Monitoring)

- Βασίζεται σε ετήσιους ή συχνότερους ελέγχους και έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα. Τα συμπεράσματα παρουσιάζονται στο ΔΣ του οργανισμού και κατόπιν δημοσιεύονται. Δίνεται έμφαση σε συστάσεις μακροοικονομικών και διαρθρωτικών πολιτικών.
- Εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες που έχουν χρηματοδοτηθεί από το ΔΝΤ, με στόχο να διασφαλιστεί η έγκαιρη αποπληρωμή του δανείου
- Λήγει όταν μία χώρα εκτός προγράμματος:
  - Έχει εναπομείναν υπόλοιπο δανείου μικρότερο από 200% του quota της, και
  - Έχει εναπομείναν υπόλοιπο μικρότερο από €1,9 δισεκ.
- Με τα τρέχοντα δεδομένα, οι παραπάνω προϋποθέσεις συνεπάγονται για την Ελλάδα ότι η διαδικασία παρακολούθησης από το ΔΝΤ θα διαρκέσει έως το 2022

Ευχαριστούμε πολύ!

www.iobe.gr

twitter.com/IOBE_FEIR